

การศึกษาความรู้และความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของ
ผู้นำเยาวชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

A Study of Knowledge and Awareness on Value of Intangible Cultural Heritage of
Young Leaders in the Southeast Asian Region

หทัยรัตน์ มาประณีต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เบ็ญจรัศม์ มาประณีต

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาระดับความรู้และความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้นำเยาวชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทางลักษณะภูมิหลังของผู้นำเยาวชนต่อความรู้และความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ข้อมูลของงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิจากโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยการมีส่วนร่วมของผู้นำเยาวชนจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการปกป้องและถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ ได้แก่ ผู้นำเยาวชนจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 23 คน ประกอบด้วย ผู้แทนเยาวชนจากประเทศไทย จำนวน 14 คน และจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 9 คน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำเยาวชนมีความรู้ด้านลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและวัตถุประสงค์ของการปกป้องคุ้มครองของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก และมีความรู้ด้านประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทางลักษณะภูมิหลัง ผู้นำเยาวชนที่มีระดับการศึกษาและการเข้าร่วมกิจกรรมปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแตกต่างกันมีความความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความรู้, ความตระหนัก, มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, ผู้นำเยาวชน

Abstract

This research aims to study levels of knowledge and awareness on value of the intangible cultural heritage (ICH) of young leaders in the Southeast Asian region and to compare demographic differences of the young leaders in knowledge and awareness on value of the ICH. Data of this research is the secondary data obtaining from the Workshop on Participation of Young Leaders in Southeast Asia for Safeguarding and Transmission of

ICH. There were 23 young leaders from S.E. Asia countries including 14 Thais and 9 young leaders from other S.E. countries.

The results of the research find that the young leaders highly understand characteristics of the ICH and objectives of safeguarding the ICH but they lowly understand types of the ICH at the statistically significant level of .01. When comparing demographic differences of the young leaders in knowledge and awareness on value of the ICH, the results find that the young leaders with different educational levels and ICH cultural participation have the awareness on the value of the ICH differently at the statistically significant level of .01. Moreover, the Thai young leaders and the young leaders from other Southeast Asia countries are aware of the value of the ICH differently at the statistically significant level of .01.

Keywords: Knowledge, Awareness, Intangible Cultural Heritage, Young Leaders

บทนำ

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ในความหลากหลายนี้ วัฒนธรรมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความคล้ายคลึงกัน เพราะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนและอินเดีย หรือที่เรียกว่า อินโดจีน (Indo-China) ตัวอย่างเช่น ข้าวถือเป็นอาหารหลักของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้น พิธีกรรม ศิลปะ และลักษณะของบ้านเรือน มักถูกออกแบบให้สอดคล้องกับวงจรของข้าว เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการปลูก เก็บเกี่ยว ขนส่ง เก็บรักษา และการบริโภคข้าว นอกจากนี้ มหาภคภัยของอินเดียทั้ง 2 เรื่อง คือ รามายณะและมหาภารตะ ได้เข้าไปแทรกซึมจิตวิญญาณของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia Nations, 2009) แต่ด้วยกระแสการล่าอาณานิคมทางวัฒนธรรมและโลกาภิวัตน์ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดั้งเดิมในภูมิภาคนี้ไม่แต่จะเป็นอาหาร เพลง ภาพยนตร์ และแฟชั่น ฯลฯ ผลกระทบที่ตามมา คือ การเสื่อมถอยและสูญหายของวัฒนธรรมเดิมที่เยาวชนรุ่นใหม่คิดว่าล้าสมัยไม่เห็นถึงความสำคัญของรากเหง้าหรืออัตลักษณ์ของตน ด้วยเหตุนี้ สมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nations – ASEAN) เห็นถึงความจำเป็นในการปกป้องรักษาวัฒนธรรมมรดกทางวัฒนธรรมของตนไว้ จึงเห็นชอบให้มีการจัดตั้งประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ในการประชุมผู้นำอาเซียนครั้งที่ 9 ระหว่างวันที่ 7-8 ตุลาคม 2546 ณ เมืองบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็น 1 ใน 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียนมีบทบาทในการเสริมสร้างความตระหนักของประชาชนถึงอัตลักษณ์ร่วมกันของภูมิภาคท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในระดับและวงการต่าง ๆ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของกันและกัน (กรมอาเซียน, 2554)

นอกจากนี้ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-UNESCO) คำนึงถึงผลกระทบของโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อการเสื่อมถอยและสาบสูญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จึงได้ประกาศอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage) ซึ่งมีการรับรองเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2546 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นการปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน และในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน โดยอนุสัญญาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรม สร้างกระแสนุรักษ์และคุ้มครองในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับระหว่างประเทศ อีกทั้ง ยังพิจารณาถึงการสร้างความตระหนักของเยาวชนให้เห็นถึงความสำคัญการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วย (Section of Intangible Cultural Heritage. 2009) ดังเช่นโครงการอาสาสมัครเยาวชนในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (The Youth Volunteers in Cultural Heritage Preservation Project) ของประเทศเวียดนามภายใต้ความร่วมมือของโดย UNESCO และ Youth Union มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างศักยภาพของเยาวชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์พื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรม ได้แก่ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์หมีเขิน เมืองโบราณฮอยอัน และอ่าวฮาลอง โดยผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และแนวความคิดการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม และทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากทรัพยากรท้องถิ่น เช่น ไม้แกะสลักและเครื่องปั้นดินเผาของหมีเขินและฮอยอัน (United Nations-Vietnam, 2005)

การปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสืบสาน ถ่ายทอด และมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป ดังนั้น โครงการวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาระดับความรู้และความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้นำเยาวชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเปรียบเทียบความแตกต่างทางลักษณะภูมิหลังในความรู้และความตระหนัก ของผู้นำเยาวชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้และความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้นำเยาวชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทางลักษณะภูมิหลังของผู้นำเยาวชนต่อความรู้และความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ผู้นำเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยการมีส่วนร่วมของผู้นำเยาวชนจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการปกป้องคุ้มครองและถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ ระหว่างวันที่ 24-28 ธันวาคม 2552 ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค กรุงเทพมหานคร จัดโดยกลุ่มปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม และได้ตอบแบบสอบถามจำนวน 23 คน ได้แก่ ประเทศไทย จำนวน 14 คน และประเทศอื่น ๆ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยประเทศลาว ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม ประเทศละ 2 คน และสิงคโปร์ 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อยู่ในแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลลักษณะภูมิหลัง ประกอบด้วยเพศ ระดับการศึกษา อายุ ประเทศ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการทราบข้อมูลเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

2. ความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 3 ส่วน และกำหนดเกณฑ์วัดระดับความรู้ที่ร้อยละ 80 ได้แก่

2.1 ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีจำนวน 5 ข้อ เท่ากับ 5 คะแนน หากได้ตั้งแต่ 4 คะแนนขึ้นไป หมายความว่ามีความรู้ด้านลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับมาก

2.2 ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีจำนวน 9 ข้อ เท่ากับ 9 คะแนน หากได้ตั้งแต่ 7 คะแนน

2.3 วัตถุประสงค์ของการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีจำนวน 14 ข้อ เท่ากับ 14 คะแนน หากได้ตั้งแต่ 11 คะแนนขึ้นไป หมายความว่ามีความรู้ด้านวัตถุประสงค์ของการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

3. ความตระหนักในคุณค่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีจำนวน 10 ข้อ เกณฑ์การตรวจให้คะแนนได้แก่ (1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 4 คะแนน (2) เห็นด้วย เท่ากับ 3 คะแนน (3) ไม่เห็นด้วย เท่ากับ 2 คะแนน (4) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 1 คะแนน และ (5) ไม่แน่ใจ เท่ากับ 0 คะแนน คะแนนสูงสุด 40 คะแนนและคะแนนต่ำสุด 0 คะแนน กำหนดเกณฑ์การวัดระดับความตระหนักที่ร้อยละ 80 สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบ มีดังนี้

0- 29 คะแนน หมายถึง มีความตระหนักในคุณค่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับน้อย
30 คะแนนขึ้นไป หมายถึง มีความตระหนักในคุณค่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ ในงานวิจัย และใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ คือ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจำแนกตามลักษณะภูมิหลังของผู้นำเยาวชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผลการวิจัย

ลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นผู้ชาย 12 คน (52.2%) และผู้หญิง 11 คน (47.8%) มีอายุเฉลี่ย 25.27 ปี อายุน้อยสุด 19 ปี และอายุมากที่สุด 32 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 14 คน (60.9%) ระดับการศึกษาสูงสุดคือ ปริญญาโท และต่ำสุดคือ มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าเคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (n = 12 หรือ 54.5%) และการทราบข้อมูลเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (n = 15 หรือ 68.2%)

การวิเคราะห์ระดับความรู้และความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้และความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้นำเยาวชน จากนั้นวิเคราะห์ค่า t -test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนของผู้นำเยาวชนและค่าคะแนนของผู้วิจัย ผลวิเคราะห์จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้ด้านลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเท่ากับ 4.74 คะแนน และด้านวัตถุประสงค์เท่ากับ 10.77 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านประเภทเท่ากับ 5.30 คะแนน อยู่ในระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t -test และระดับความหมายของความรู้และความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้นำเยาวชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตัวแปรตาม	n	$\bar{X}$	SD	t	df	ระดับความหมาย
1. ความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม						
1.1 ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ¹	23	4.74	0.45	7.89**	22	มาก
1.2 ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ²	20	5.30	1.30	-5.84**	19	น้อย
1.3 วัตถุประสงค์ของการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ³	22	10.77	0.43	19.39**	21	มาก
2. ความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ⁴	20	27.75	8.07	-1.25	19	น้อย

หมายเหตุ: **p<.01

¹ ผู้วิจัยค่าคะแนนลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเท่ากับ 4 คะแนน แสดงว่าอยู่ในระดับมาก

² ค่าคะแนน ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเท่ากับ 7 คะแนน แสดงว่าอยู่ในระดับมาก

³ ค่าคะแนนวัตถุประสงค์ของการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเท่ากับ 9 คะแนน แสดงว่าอยู่ในระดับมาก

⁴ ค่าคะแนนความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเท่ากับ 30 คะแนน แสดงว่าอยู่ในระดับมาก

การวิเคราะห์ความแตกต่างในความรู้ด้านลักษณะ ประเภทและวัตถุประสงค์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในความรู้ด้านลักษณะ ประเภท และวัตถุประสงค์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจำแนกตามลักษณะภูมิหลังของผู้นำเยาวชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะภูมิหลังต่างกันไม่มีความแตกต่างในความรู้ทั้ง 3 ด้าน

การวิเคราะห์ความแตกต่างในความรู้ด้านลักษณะ ประเภทและวัตถุประสงค์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในความรู้ด้านลักษณะ ประเภท และวัตถุประสงค์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจำแนกตามลักษณะภูมิหลังของผู้นำเยาวชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะภูมิหลังต่างกันไม่มีความแตกต่างในความรู้ทั้ง 3 ด้าน

การวิเคราะห์ความแตกต่างในความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในในความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจำแนกตามลักษณะภูมิหลังของผู้นำเยาวชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้นำเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 6.13$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่จบปริญญาโทมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 31.14$ คะแนน) และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 13$ คะแนน) เมื่อเปรียบเทียบการเข้าร่วมกิจกรรมปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยด้านความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมฯ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.32$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมฯ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ($\bar{X} = 32$ คะแนน) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมฯ ($\bar{X} = 24.56$ คะแนน)

ตารางที่ 2: ความแตกต่างในความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านลักษณะ ประเภท และวัตถุประสงค์ จำแนกตามลักษณะภูมิหลัง

ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ลักษณะภูมิหลัง	ลักษณะ					ประเภท					วัตถุประสงค์				
	n	$\bar{X}$	SD	t	F	n	$\bar{X}$	SD	t	F	n	$\bar{X}$	SD	t	F
1. เพศ				.12	.06				.00	.24				-1.34	8.75**
1.1 หญิง	11	4.73	.45			10	5.30	1.06			10	10.90	.32		
1.2 ชาย	12	4.75	.47			10	5.30	1.57			10	10.67	.49		
2. อายุ				-	2.71				-.44	.05				1.54	12.20**
2.1 19-25 ปี	12	4.67	.49	.80		11	5.18	1.47			11	10.91	.30		
2.2 26-32 ปี	11	4.82	.41			9	5.11	1.13			11	10.64	.51		
3. ระดับการศึกษา					.35					.94					.64
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	5.00	.00			2	4.50	.71			2	10.50	.71		
3.2 ปริญญาตรี	14	4.71	.47			12	5.17	1.47			13	10.85	.38		
3.3 ปริญญาโท	7	4.71	.49			6	5.83	.98			7	10.71	.49		
4. การเข้าร่วมกิจกรรมการปกป้องคุ้มครอง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					2.05				1.09	.14				-1.14	.08
4.1 เข้าร่วม	12	4.83	.39	.72		9	5.67	1.12			12	10.75	.45		
4.2 ไม่ได้เข้าร่วม	10	4.70	.48			10	5.00	1.49			9	10.78	.44		
5. การทราบข้อมูลเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม					.66				.78	.53				.62	1.25
5.1 ทราบข้อมูล	15	4.80	.41	.43		12	5.50	1.09			15	10.80	.41		
5.2 ไม่ทราบข้อมูล	7	4.71	.49			7	5.00	1.73			6	10.67	.52		

หมายเหตุ: **p<.01 *p<.05

ตารางที่ 3 ความแตกต่างในความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจำแนกตามลักษณะภูมิหลัง

ลักษณะภูมิหลัง	n	$\bar{X}$	SD	t	F
1. เพศ	20			-0.19	0.26
1.1 หญิง	10	28.10	9.06		
1.2 ชาย	10	27.40	7.43		
2. อายุ	20			-0.51	0.33
2.1 19-25 ปี	11	26.91	8.31		
2.2 26-32 ปี	9	28.78	8.14		
3. ระดับการศึกษา	20				6.13**
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	13.00	4.24		
3.2 ปริญญาตรี	11	28.27	7.54		
3.3 ปริญญาโท	7	31.14	4.71		
4. การเข้าร่วมกิจกรรมการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
4.1 เข้าร่วม	19	32.00	4.32	2.32**	5.72*
4.2 ไม่ได้เข้าร่วม	10	24.56	8.72		
5. การทราบข้อมูลเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
5.1 ทราบข้อมูล	19	28.71	8.07	0.23	0.32
5.2 ไม่ทราบข้อมูล	14	27.80	6.87		

หมายเหตุ: ** $p < .01$ * $p < .05$

อภิปรายผล

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาและเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและความตระหนักในคุณค่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระหว่างผู้นำเยาวชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลการวิจัยพบว่าผู้นำเยาวชนมีความรู้ด้านลักษณะและวัตถุประสงค์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับมาก แต่ด้านประเภทอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะยังมีความสับสนระหว่างมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เพราะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นองค์ความรู้ เป็นลักษณะเชิงนามธรรมที่มีการสืบทอดจากรุ่นไปสู่รุ่น เช่น วรรณกรรมพื้นบ้าน ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล การละเล่นพื้นบ้าน ศิลปะป้องกันตัว สำหรับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้จะต้องเป็นวัตถุสิ่งของและสถานที่ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2552)

ผู้นำเยาวชนที่มีลักษณะภูมิหลังต่างกัน ไม่มีความแตกต่างในความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน และความตระหนักในคุณค่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกตตีนี้ คำทวี และกาญจนกานต์ ลุสมบัติ (2548) ศึกษาบทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 56 คน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 56 คน รวมจำนวน 112 คน โดยเปรียบเทียบบทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมตามตัวแปรลักษณะภูมิหลัง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันในบทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรม นอกจากนี้ งานวิจัยของณัฐวสา เจริญ. (2541) ศึกษาความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 469 คน พบผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันในความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ รวมถึง ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศไม่แตกต่างกัน คล้ายคลึงกับผลการวิจัยของพรจักรี มณีนาถ (2545) ที่ได้ศึกษาความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 365 คน พบว่า นิสิตที่อยู่ในชั้นปีต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน ผู้นำเยาวชนที่มีระดับการศึกษา ผู้นำเยาวชนแตกต่างกันมีความความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน โดยผู้นำเยาวชนที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทมีค่าคะแนนเฉลี่ยความตระหนักฯ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรจักรี มณีนาถ (2545) พบว่า นิสิตที่อยู่ในชั้นปีต่างกันมี

ความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน โดยนิสิตชั้นปีที่ 4 มีค่าคะแนนเฉลี่ยความตระหนักฯ สูงที่สุด เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญเพื่อสร้างความเจริญงอกงามของบุคคลและให้แก่สังคม อีกทั้ง ยังช่วยให้บุคคลรู้จักคุณค่าและชื่นชมศิลปวัฒนธรรม เกิดจิตสำนึกในการหวงแหนและรักษาต่อไป (ถวัลย์ มาศจรัส, 2544)

ผู้นำเยาวชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแตกต่างกันมีความความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน โดยผู้นำเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมฯ มีค่าคะแนนเฉลี่ยความตระหนักฯ สูงกว่าผู้นำเยาวชนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมฯ เพราะความตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้น การเข้าร่วมกิจกรรมจะทำให้เกิดการเรียนรู้ ประสบการณ์ อาจปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและพฤติกรรมได้ (กรรณา วัชรธำรงกุล, 2552) ดังเช่น สภาที่ปรึกษาด้านการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ (The Advisory Council on Historical Preservation) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการดึงเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ส่งผลถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชาติ ต่อไป เช่น โครงการ Save Our History (Donaldson, 2011) นอกจากนี้ ประเทศลัตเวียได้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมร้องเพลงและเต้นรำดั้งเดิมให้เยาวชนได้แสดงออกทุก ๆ 4 ปี (Interarts, 2008)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้นำเยาวชนมีความรู้ด้านลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและวัตถุประสงค์ของการปกป้องคุ้มครองของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก และมีความรู้ด้านประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทางลักษณะภูมิหลัง ผู้นำเยาวชนที่มีระดับการศึกษาและการเข้าร่วมกิจกรรมปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแตกต่างกันมีความความตระหนักในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและการวิจัยในอนาคต ดังนี้

1. ควรจัดโครงการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน
2. ควรดำเนินโครงการถ่ายทอดทักษะด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในรูปแบบการเรียนการสอนในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมให้แก่เยาวชน
3. เร่งประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และโทรทัศน์ ให้แพร่หลายสู่เยาวชนมากขึ้น รวมถึงการจัดตั้งสถานีวัฒนธรรมโดยเฉพาะ
4. เพิ่มตัวแปรในงานวิจัยครั้งต่อไป เช่น วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว แรงจูงใจ ภาวะผู้นำ เจตคติและพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่สนับสนุนทุนวิจัยประจำปี 2554 และกรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่อนุเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรรณา วัชรธำรงกุล. (2552). การสร้างแบบวัดความตระหนักรู้ต่อผลกระทบของสภาวะโลกร้อน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. ปรินิพนธ์นิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมอาเซียน. (2554). ประชาคมอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2554, จาก www.mfa.go.th/internet/document/1808.doc.
- เกศินี คำทวี และกาญจนาภรณ์ ลุสมบัติ. (2548). บทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอำนาจเจริญ. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2553, จาก http://www.culture.go.th/research/isan/48_16.html
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2544). ปทานุกรมปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- ณัฐวสา เจริญ. (2541). ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์นิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรจักษ์ มณีนาถ. (2545). ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินิพนธ์นิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2552). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ภาษาอังกฤษ

- Association of Southeast Asia Nations. (2009). *Culture and information*. Retrieved March 28, 2012, from <http://www.aseansec.org/10373.htm>.
- Donaldson, Milford W. (2011). Get youth involved to build a better preservation ethic-nation. *The Alliance Review*. May-June 2011: 6-9.
- Interarts. (2008). *Access of young people to culture final report*. Barcelona, Spain: Interarts.
- Section of Intangible Cultural Heritage. (2009). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Begium: Author.
- United Nations-Vietnam. (2005). *Youth Volunteers in cultural heritage preservation*. Retrieved March 28, 2012, from http://www.un.org.vn/unv/images/Project_Youth.pdf.